

CM2-28 Claiming Overtime after a Dispute - מחילה של פועל

Kesuvos (Mishnah 104a)

— **The Sages say:** כל זמן שהיא בבית בעלה — **As long as she is in her husband's house** גובה כתובתה לעולם — **she can collect her *kesubah* forever.** כל זמן
גובה כתובתה עד עשרים — **However, as long as she is in her father's house** — שהיא בבית אביה
— **she can collect her *kesubah* only for twenty five years.** וחמש שנים

Kesuvos (Gemara 104a)

העיד רבי ישמעאל ברבי יוסי — **Rav Yehudah said in the name of Rav:** אמר רב יהודה אמר רב
— **R' Yishmael the son of R' Yose testified before Rebbi who said it in the name of his father:** לא שנו אלא שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה — **This was taught only when she cannot produce the *kesubah* document.** אבל שטר כתובה יוצא מתחת ידה
— **But if she produces the *kesubah* document,** גובה כתובתה לעולם — **she can collect her *kesubah* forever.** אפילו שטר כתובה יוצא מתחת ידה — **But R' Elazar said:** ורבי אלעזר אמר
— **she can collect only for twenty five years.** — **Even if she produces the *kesubah* document,** אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנים

The Gemara questions Rav Yehudah's view:

— **Rav Sheishess challenged this from a Baraisa:** בעל חוב גובה שלא בהזכרה — **A creditor can collect without any announcement.** Even if he was quiet for twenty five years, he can still collect. היכי דמי — **What is the case?** אי דלא נקט שטרא — **If he is not holding a document,** אלא דנקיט שטרא — **with what can he collect?** במאי גבי
— **Rather,** it must be **that he is holding a document.** — **And it is a creditor who can collect forever,** דלאו בר אחולי הוא — **for he is not one who forgives the debt.** הא
— **But a widow** we can assume **forgave** the debt because of the favors she receives from the husband's house. We thus see that even if the widow has a *kesubah* document, we still assume that she forgave it after twenty five years. —?—

Kesuvos (Mishnah 110a)

— **If two people produced a debt document one against the other,** שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה
— **Admon says:** אדמון אומר — **The one holding the later document can say to the other one, “If I owed you money,** כיצד אתה לווה ממני
— **how is it that you borrowed money from me? You should have taken the money as payment for the loan that I owed you.”**

מחילה בלב

שלחן ערוך (חשן משפט יב, ח) - מחילה אינה צריכה קנין.

מהרש"ל (באורו על הסמ"ג עשין מח, הובא בקצות יב, א) - אי אמר שבלבו היה למוחלו ועכשיו רוצה להתנקם ממנו לאיזה סיבה ותובעו, לא מהני תביעתו, דמחילה בלב היא מחילה... דאם לא כן היאך כתובתה מדלא תבעה כ"ה שנים, הלא לא דיברה כלום, על כרחך מחילה בלב היא מחילה אף דנקיט שטרא.

קצות (שם) - בעיני יפלא הדבר דלא מצינו בשום מקום דמחשבה מועיל ואפילו הפקר והקדש ונדר בכולהו בעינן דיבור ממש לבד בקדשי מזבח מהני ביה מחשבה... שוב מצאתי במוהרי"ט ח"ב סי' מה... העלה דהיאך דידוע לכל העולם מה שבלבו כגון ג' שנים דחזקה מחיל לא הוה דברים שבלב, אבל היאך דאינו ידוע לכל מחשבתו הוה ליה דברים שבלב ולא מהני, וע"ש והוא אמית'... והיינו נמי טעמא דשהתה כ"ה שנים דמחלה מדלא תבעה דהא נמי ידוע מחשבתה לכל העולם ולא היא דברים שבלב.

נתיבות (שם) - יפה השיג בקצות החשן ממה שכתב מהרי"ט דלא אזלינן בתר המחשבה רק במקום דאיכא אומדנא דמוכח לכל העולם ע"ש. אמנם נראה דדוקא מחילה על הדבר שכבר נתחייב לו לא מהני אבל בדור עמי או אכול עמי שאומר שהיה בדעתו למוחלו לו ודאי מהני מחשבתו דהוי כתנו למתנה בשעת מעשה. ופשוט.

פתחי חושן (ת, סקס"ה) - ופשוט דכל זה כשעשה מתחלה על דעת לבקש שכר, אבל אם עשה בתחלה על דעת מתנה, כל שכן שאינו יכול לחזור ולתבוע שכר, וכן כתוב בנתיבות המשפט לענין האומר לחבירו דור בחצרי או אכול עמי, שאפילו לדעת הפוסקים שמחילה בלב לא היא מחילה, בשעת מעשה ודאי מהני מחשבות דהוה כהתנו לשם מתנה. ואפילו כשאין הוכחת אומדנא, אם יודע בעצמו שעשה על דעת מתנה אסור לו לחזור ולתבוע שכר.

אומדנא דמוכח

שלחן ערוך (חשן משפט פה, ג) - ראובן הוציא שטר על שמעון ושמעון על ראובן מאוחר לשטרו של ראובן והגיע זמן הפרעון של ראובן קודם שלוח שמעון יכול שמעון לומר לראובן אלו הייתי חייב לך לא היה לך ללות ממני אלא היה לך ליפרע מחובך.

שאלת יעב"ץ (ח"ב סי' לו) - אחד תבע סרסרות אחר שלש שנים שעברו מזמן שסרסר לפי דבריו אצל אדם אחד מוחזק בעירו לכשר ואמוד, וכל אותן הימים שתק ולא ביקש ממנו כלום, אדרבא תוך זמן הנ"ל לוח אותו איש התובע מאותו אדם ופרעו. ועכשיו עקב רוח אחרת אתו לשעתו מחמת שנאה ורוח רעה מבעתו חזר לסורו לבקש את שאינו שלו בחזקה... והוא דין מפורש בספ"ה ס"ג שאם לוח הימנו אומר לו אילו הייתי לך היה לך להפרע חובך.

לא תבע לשנים הרבה

שלחן ערוך (חשן משפט צח, א) - אפילו שהיה כמה שנים ולא תבעו אין אומרים מחל לו כיון ששהה כל כך שנים ולא תבעו. ואפילו שמענו שנתייאש מהחוב לגמרי ואמר ווי לחסרון כיס אינו יאוש.

נתיבות שכיר (יח, סקי"א) - ואף ששם נאמר הדין כשהיה חוב בשטר מכל מקום מוכח שגם בחוב בעל פה לא אומרים שאם שהה זמן רב מלתובעו שהוא מוחל לו.

בענין מחילה בטעות כשמחל בכתב, עי' שורת הדין ח"ג עמוד רפ לכאורה י"ל אפילו אם יש אומדנא שמחל באורח זמן, מכל מקום יכול לחזור מזה כיון שמחילה בלב אינה מחילה (עי' שורת הדין ח"ג עמוד רע). אבל באמת י"ל שהדין אם אורח זמן הוא אומדנא דמוכח. בפועל שעבד כמה פעמים שעות נוספות ולא ביקש תמורה, ואחר זמן כשפיטרוהו חוזר ותובע עבור מה שעבד לפני זמן רב, ולכאורה יש אומדנא דמוכח שמשום שפיטרוהו תבע... ובערוך השלחן דלא גרע מיווד וצ"ע. (עי' פתחי חושן ח, סקע"ב; ועי' גם שורת הדין ח"ב עמוד ש).

If he planned all along to work for free, he can't make a claim later.

If he made another claim for that time, but left out the overtime, he can't make a claim later.

If he claims that he was expecting to get paid one day, the length of time of his silence is not proof that he forgave the work.

If when he was doing the work, he planned on getting paid, but each year he forgave it (because he was embarrassed to ask for it), if there is no proof that he forgave it, he can still make a claim???